

Jussi Björling, juoppous ja räjähtävä itsetuhoisuus

PERTTI HEMÁNUS

Vartuin aikuiseksi ennen kuin televisio aloitti maassamme voitokulkunsa. Perheemme kuunteli radiota ja muistan äitini kertoneen 1950-luvulla Jussi Björlingistä, että tämä on erinomainen laulaja mutta juoppo. En tuohon aikaan ymmärtänyt juoppoudesta mitään.

Mutta ymmärrätkö nytkään? Paljonko ihmiset ylimalkaan pystyvät tiedostamaan niitä, joilla on periaatteessa hyvä, arvostettu ja varakaskin elämä, mutta jotka sotkevat sitä juoppoudeksi? Muistan Klaus Weckrothin ajattelutavan: alkoholisti voi tyytyä vaikkapa päivässä kahteen keskiolutpulloon, joita hän katselee ihaillen ja tyhjentää toisen aamu- ja toisen iltapäivällä. Mo- ni juo enemmän kuin tämä henkilö, mutta vain silloin, kun maistelu hänelle sopii, eikä hän pulloihin tuijottele.

Weckrothin idea on tietysti pelkistetty, mutta kiintoisa. Kumpi Jussi Björling sitten oli?

Tietenkään hän ei ollut sataprosenttisesti kumpikaan. Hän otti oopperalaulajan ammattinsa erittäin vakavasti ja – ja vaikka Stenius ei asiaa suoraan sano – pyrki täydellisyyteen. Björling hoiti 90 prosenttia tehtävistään moitteettomasti, mutta loput nielaisi viinapiru. Hänen juomiskautensa eivät olleet pitkiä, vaan enintään vähän yli viikon mittaisia, mutta ne päättyivät usein masennustilaan, joka vaati hoitoa.

Stenius kirjoittaa kohteestaan: ”Hänen juomisensa taas johtui varmasti osittain alkoholistin geenistä, johon kaikki modernit alkoholitutkijat viittaavat.” Kaikkiko? Tätä epäilen vahvasti, mutta mistä minä tiedän? Ehkä hän käyttää geeni-sanaa väljemmässä merkityksessä kuin geneetikot?

Joka tapauksessa suuret taiteilijat ovat usein hyvin epätäydellisiä ihmisiä. Stenius mainitsee Wolfgang Amadeus Mozartin samantyyppisenä nerona, jonka elämä oli hirmuista häiriköintiä. Ehkä tutkijoiden olisi Steniuksen tapaan otettava askel taiteen tai ylimalkaan juopohkon ihmisen ammatin suuntaan? Näin tulnaisiin ainakin käsitteeseen perfektionisti.

Björling oli kirjasta päätellen täydellisyyden tavoittelija. Stenius viittaakin ihmisiin, jotka ajavat takaa mahdottomuutta. Se ei kuitenkaan välttämättä johda edes ns. tuurijuoppouteen. Suomalainen mestarilaulaja Jorma Hynninen on ollut ikänsä täysin raitis, mutta entä sitten?

Björling menetti molemmat vanhempansa perin nuorena, mutta ei kai tämäkään merkitse determinististä elämänkulkua. Björlingillä oli rakastava, mutta myös hankala vaimo; tähän voi liittää äskeisen kysymyksen. Björlingillä oli humalapäissään irtosuhteita ja yksi tilapäiskumppani synnytti hänelle lapsen; taas sama juttu.

Yrsa Stenius
Kunnes siipi murtuu
Jussi Björlingin taru
Suomentanut Risto
Hannula
Tammi 2003.
348 s.

Ehkä on viisaampaa yrittää ajatella elämän olevan suuressa määrin valintoja. Yksi niistä johtaa tänne, toinen tuohon ja niin edelleen. Mutta millä perusteilla me valitsemme? Onko meillä muka vapaata tahtoa?

Steniuksen ote päähenkilönsä elämään ei ole yksinkertainen, mistä tekijää täytyy vilpittömästi kiittää. Voisin yrittää tulkita häntä sanomalla, että Björlingin ammatti – itsestään selvä, ei varsinaisesti valittu – johti hänet psyykkisiin tai ehkä psyko-fyysisiin tiloihin, joista hän ei selvinnyt ilman alkoholia. Tätä Stenius ei siis sano näin suoraan.

Jotkut ihmiset saattavat yhä pilkata tai halveksia esimerkiksi juuri taiteilijoita siksi, että he ovat kaiken muun ohessa heikkoja ihmisiä. Itse en mielestäni tähän syylisty, mutta toisaalta en löydä myöskään hyvää, ongelmia poistavaa selitystä taiteilijoiden elämään.

Jospa tavoittelemme fiktiota, jota emme saa kiinni koskaan?